

Herdenkingsbijeenkomst Artilleriemonument te Dubbeldam, 9 mei 2015

Luitenant-generaal b.d. R.A.C. Bertholee

Geachte nabestaanden, veteranen, dames en heren.

Mijn naam is Rob Bertholee. Als militair heb ik mogen dienen in Nederland, Duitsland, Kosovo en Afghanistan. Als Commandant Landstrijdkrachten heb ik tot eind 2011 leiding mogen geven aan een prachtige organisatie met geweldige mensen die zich dagelijks inzetten voor vrede en veiligheid. Ik sta hier in mijn huidige functie als Directeur-generaal van de AIVD, Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. De AIVD heeft tot taak inlichtingen te verzamelen over het buitenland en over dreigingen tegen Nederland. De veiligheid, - en daarmee de vrijheid -, van Nederland hebben dus ook nu nog dagelijks mijn aandacht.

In de afgelopen week hebben wij op vele plaatsen en op vele manieren herdacht. Op 4 mei stonden we traditioneel stil bij alle Nederlandse oorlogsslachtoffers sinds de Tweede Wereldoorlog. Op 5 mei vierden we dat Nederland 70 jaar geleden met hulp van buiten weer een vrij land werd. 4 en 5 mei vormen als het ware één geheel. We denken aan het verzet, de holocaust, de hongervinter, de Prinses Irenebrigade, de Binnenlandse Strijdkrachten. En terecht besteden we nog altijd veel aandacht aan de Amerikaanse, Canadese, Engelse en Poolse bevrijders van weleer.

Veel minder aandacht lijkt er te bestaan voor de strijd van die dappere jonge Nederlanders die in de meidagen van 1940 ter land en in de lucht de Duitsers probeerden tegen te houden, die probeerden te voorkomen dat Nederland onvrij zou worden.

De lotgevallen van de 1^e batterij, 3^e afdeling van het 14^e Regiment Artillerie op het eiland van Dordrecht laten zien hoe ongelijk die strijd was. Dat blijkt in de voorbereiding, als eerst de paardentuigen moeten worden afgestaan en later vrijwel alle munitie voor de handvuurwapens moet worden ingeleverd; als zelfs op 9 mei nog geen sprake is van verhoogde paraatheid, omdat een aanval niet wordt verwacht. En dat blijkt bij de gevechten zelf, als de artilleristen tegenover getrainde Fallschirmjäger komen te staan met niet meer dan een beperkte hoeveelheid gritselde munitie en een gevonden mortier.

In zijn persoonlijke herinneringen schrijft Robbé Groskamp dan ook: “.....Achteraf bedenk je je, wat doe je dan eigenlijk als commanderend officier van zo’n onderdeel, om met zo’n bewapening tegen die zwaar bewapende kerels op te trekken. Dat realiseer je je naderhand veel sterker. Je was toen alleen maar woedend. ....”

Historici zijn het er denk ik wel over eens dat Nederland in 1940 niet goed was voorbereid op wat er rondom ons heen aan de hand was, niet politiek, niet militair en niet in de maatschappij. Het heeft echter weinig zin je af te vragen of een langduriger standhouden in de meidagen de geschiedenis een andere wending zou hebben gegeven. Het heeft ook weinig zin je af te vragen of de strijd anders gelopen zou zijn als bewapening en uitrusting wel up-to-date was geweest; als de eenheden maximaal getraind waren; als de informatie volledig en juist was geweest.

Maar het heeft wel degelijk zin dat we ons afvragen of we nu, 75 jaar later, wél goed voorbereid zijn op wat er om ons heen gebeurt. Ik vraag het me af.

In het jaarverslag van de AIVD over 2014 hebben we gewezen op de veranderende rol van Rusland. De annexatie van de Krim, de rol die Rusland speelt in Oekraïne, de uitspraken van Putin over uitbreiding van de invloedssfeer, of het machtsspel met olie en gas, zijn stuk voor stuk zorgwekkende signalen als het gaat om de veiligheid van Europa en van Nederland. Maar we hebben in dat jaarverslag ook veel aandacht moeten besteden aan de ontwikkelingen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. We zien daar falende staten en burgeroorlogen, een toenemende invloed en het gruwelijke geweld van terreurgroepen en een haast onbegrijpelijke aantrekkingskracht van dat alles op jonge mensen uit onder meer Nederland, die ook nog eens bereid zijn “martelaar te worden” in hun strijd tegen het westen.

Minder tastbaar lijkt het, maar niet minder bedreigend zijn de activiteiten in de digitale ruimte, de wereld van het internet. We weten dat buitenlandse mogendheden zich bedienen van digitale spionage om politieke of economische inlichtingen te verzamelen; we hebben ervaren dat het mogelijk is internet te gebruiken om elektronische systemen te manipuleren; en ik voorspel u dat het slechts een kwestie van tijd is voor we te maken krijgen met cyber terrorisme.

Het beeld dat we in het jaarverslag schetsen is somber. Het vertelt ons dat ook nu de vrijheid van Nederland in het geding is.

In zijn speech bij het defilé in Wageningen op 5 mei j.l. zei de Commandant der Strijdkrachten Tom Middendorp over dat sombere beeld het volgende:

“We kunnen hopen dat deze problemen zichzelf oplossen. Maar de realiteit is dat dit niet zomaar overwaait.

We kunnen niet weg kijken.

Niets doen is geen optie.

Toen niet, nu niet.

Daarom zou ik u vandaag willen vragen:

Wat hebben wij als samenleving over voor vrijheid? Hoe ver bent u bereid te gaan voor die vrijheid?"

Hoe ver bent u bereid te gaan?

75 jaar geleden gingen zes artilleristen tot het uiterste. Zij gaven hun leven in de strijd om de vrijheid van Nederland. Daarom gedenken wij hen vandaag.

Reserve kapitein Willem Dethmers, 39 jr
Dienstplichtig soldaat Harry van den Akker, 22 jr
Dienstplichtig soldaat van Johan van Elten, 24 jr
Dienstplichtig soldaat Gelijk Westerdijk, 23 jr
Dienstplichtig soldaat Lambert Pennings, 22 jr
Dienstplichtig soldaat Jan ter Steege, 31 jr

In hun brieven en briefkaarten, die terug te vinden zijn in de publicatie van A. Bohnen, vinden we bericht over alledaagse dingen; over inentingen; over het menu op zondag; over de ontvangst van een pakket met sigaretten en schoon goed; over mogelijk verlof. Het ging over gewone dingen, het gewone leven. Zoals onze vrijheid zo gewoon kan lijken. Deze zes mannen stelden zich dan ook geen fundamentele vragen over vrijheid. Maar zij deden gewoon wat ze moesten doen, ook toen het erom spande. Ze gingen zonder te aarzelen mee in de aanval of ze probeerden een gewonde kameraad uit de vuurlinie te halen.

Hun dapper optreden, en dat van vele andere Nederlanders in de meidagen van 1940, kon niet verhinderen dat Nederland vijf jaar lang onvrij zou worden. Maar het legde een morele verplichting op overlevenden en het gaf velen de kracht om zich ook in die donkere jaren na de capitulatie op de een of ander manier in te zetten om de vrijheid te heroveren.

Deze zes gewone mannen, van wie de namen in ons geheugen staan gegrift, dachten misschien niet diep na over vrijheid, maar toe het erop aan kwam gaven ze er hun leven voor.

Door hen te blijven gedenken geven wij de vrijheid door. Dat is een grote verantwoordelijkheid die op ons allen rust en die niet vrijblijvend is. Het vraagt van ons allemaal dat we oog blijven houden voor wat onze vrijheid bedreigt, dat we voorbereid zijn. Dat we bereid zijn te doen wat we moeten doen, politiek, militair en maatschappelijk. Maar vooral dat wij ons blijven inzetten voor datgene wat soms zo gewoon lijkt: onze vrijheid.